

Bodemdaling

Registratienummer: 24.058725

Aan Verenigde vergadering

Van Dijkgraaf en hoogheemraden

Portefeuille Aad Straathof

Onderwerp Gouda Stevige Stad - stand van zaken uitvoering Kaderplan Bodemdaling Binnenstad

Datum 25 juni 2024

Waarom krijgt u deze memo

Rijnland en de gemeente Gouda werken samen aan de uitvoering van 'Gouda Stevige Stad – Kaderplan Bodemdaling Binnenstad' (KBB). U heeft verzocht op de hoogte gehouden te worden van de voortgang. In deze memo leest u de stand van zaken. Dit overzicht wordt ook aan de gemeenteraad van Gouda gestuurd.

Wat is de context

Rijnland en Gouda werken sinds 2014 samen aan de aanpak van overlast door bodemdaling in de binnenstad. Dit project noemen we 'Gouda Stevige Stad'. In het najaar van 2020 hebben de gemeenteraad en de verenigde vergadering het Kaderplan Bodemdaling Binnenstad (KBB) vastgesteld. De verenigde vergadering stelde ook het peilbesluit voor de Stadsboezem Gouda vast. In januari 2021 is de uitvoering van het KBB gestart met als uiteindelijke doel het stap voor stap verlagen van het (grond)waterpeil in de laagste delen van de binnenstad met 25 centimeter. Daarnaast zijn 3 nadere onderzoeken uitgevoerd.

Meer informatie over het project kunt u vinden op www.gouda.nl/stevigestad.

Wat was de opgave?

De stad Gouda heeft al sinds haar ontstaan te maken met bodemdaling. Naar verwachting zal de bodem in de binnenstad, als gevolg van het gewicht erop, nog meerdere eeuwen blijven dalen, gemiddeld met 3 mm per jaar. Deze bodemdaling is niet te stoppen. In de binnenstad staan veel gebouwen niet op een diepe paalfundering. Dit zijn veelal de monumentale gebouwen van de binnenstad. Deze zakken met de bodemdaling mee. De gebouwen in de lagere delen van de binnenstad hebben daarbij te maken met een (te) hoge (grond)waterstand met vochtproblemen en wateroverlast tot gevolg. Een peilverlaging leek echter geen eenvoudige oplossing omdat dit kan leiden tot schade aan houten paalfunderingen van gebouwen in de directe omgeving.

Hoe is tot het KBB gekomen?

Uit een maatschappelijke kosten-batenanalyse bleek dat de oplossing waarvoor met de vaststelling van het KBB en peilbesluit is gekozen, de maatschappelijk meest (kosten)effectieve manier is voor de aanpak van wateroverlast in de binnenstad van Gouda. Deze oplossing heeft de voorkeur gekregen ten opzichte van drie alternatieven.

- Het alternatief 'binnenstad op hoogte houden' is afgefallen vanwege de veel hogere kosten en moeilijke uitvoerbaarheid, zowel technisch als organisatorisch.
- De alternatieven 'peilverlaging hele stadsboezem' en 'peilverlaging alleen binnenstad' zijn afgefallen, omdat ze respectievelijk de bestaande problemen minder goed oplossen en/of grotere ongewenste effecten hebben (o.a. op houten paalfunderingen, archeologie en doorvaarbaarheid) dan de voorgestelde oplossing, terwijl de kosten vergelijkbaar zijn.

De kern van de gekozen oplossing is dat we:

- meebewegen met de bodemdaling waar de vocht- en wateroverlast het meest urgent is;
- in dat gebied de (grond)waterpeilen verlagen en daarmee de overlast verminderen;
- het risico op schade aan houten paalfunderingen in dat gebied zoveel mogelijk beperken.

Taakverdeling uitvoering

Gouda en Rijnland hebben de werkzaamheden verdeeld conform de wettelijke taken en verantwoordelijkheden. In de tabel hierna is aangegeven wie voor welk onderdeel de uitvoerende partij is en wat de oorspronkelijke einddatum was en wat deze nu is.

	<i>maatregel/onderzoek</i>	<i>uitvoerende partij</i>	<i>einddatum gereed was</i>	<i>einddatum gereed is</i>
1	Aanpak riolering, verplaatsen van riooloverstorten en grondwaterpeilverlaging in compartiment	Gouda	2023-2028*	werk 2026* peilverlaging 2027-2031
2	Bouw peilscheidingen en gemaal en oppervlaktewaterpeilverlaging in compartiment	Rijnland	2023-2028	bouw 2027, peilverlaging 2027-2031
3	Verkennen van een met nadeelcompensatie vergelijkbare regeling, inclusief de uitvoering van het onderzoek naar de hoogte van het bovenste funderingshout in het 'traject houten palen'. Hieruit is een vervolmaatregel gekomen: het ondersteunen van de eigenaren m.b.t. het benodigde onderzoek en/of de benodigde maatregelen voor funderingsbehoud.	verkenning: gezamenlijk; vervolg: Gouda	verkenning gereed	vervolg: gedurende hele periode peilverlaging
4	Onderzoek naar gevolgen toename hoogteverschillen op historisch stadsgezicht en inrichting en beheer openbare ruimte	Gouda	spoor 1: gereed; spoor 2: 2024	2025
5	Onderzoek aanpak riolering privéterrein. Dit krijgt een vervolg in het project 'Beter Tegen Regen'.	Gouda	onderzoek: gereed	haalbaarheidsstudie vervolgproject: 2025
6	Onderzoek ondersteuning eigenaar-bewoners	Gouda	gereed**	n.v.t.
7	Monitoring effecten compartiment en voortgaande bodemdaling in de stadsboezem	gezamenlijk, trekker Gouda	n.t.b. (t/m ruim ná uitvoering 1 en 2)	n.t.b. (t/m ruim ná uitvoering 1 en 2)
8	Communicatie en omgevingsmanagement over uitvoering maatregelen/onderzoeken met bewoners en gebruikers binnenstad en belangenvertegenwoordigers	gezamenlijk, trekker Gouda	gelijk aan einddatum 1 en 2 of zoveel langer als voor 7 nodig is	gelijk aan einddatum 1 en 2 of zoveel langer als voor 7 nodig is

* M.u.v., aanpak riolering die niet noodzakelijk is voor de (grond)waterpeilverlaging in het compartiment.

** Deze maatregel / dit onderzoek komt in deze memo niet terug, omdat deze eerder al is afgerond en de conclusie al in een eerdere memo met u is gedeeld.

Financiering

De uitvoerende partij draagt ook de kosten voor de uitvoering van de betreffende maatregel / onderzoek. Rijnland draagt dus samen met de gemeente de kosten voor de gezamenlijke onderdelen. Rijnland draagt zelf de kosten voor de bouw van de peilscheidingen en het gemaal. De verwachte kosten op basis van het voorontwerp zijn in concept volgens de Standaardsystematiek voor Kostenramingen (SSK) geraamd. De bouwkosten zijn geraamd op € 3,4 miljoen. We houden ook rekening met een bedrag van € 1,0 miljoen voor o.a. engineering, nadere detaillering en conditionering.

Deze raming is opgenomen binnen de watergebiedsplannen en verwerkt in de programmabegroting 2024 en MJP 2024-2027. Voorbereidingskrediet van € 600.000 is verstrekt in de VV van 22 mei 2019. De aanvraag voor het uitvoeringskrediet verwachten we in 2025 te doen.

Stand van zaken uitvoering

Op dit moment zijn alle projecten, die nodig zijn om tot de daadwerkelijke peilverlaging te kunnen komen, in de voorbereidingsfase. Bij de planning van de verschillende projecten maken we een kanttekening. Naast alle projecten van het Kaderplan Bodemdaling Binnenstad (KBB) staan er ook nog andere projecten in de binnenstad gepland. De uitvoering van al deze projecten vraagt nadere afstemming over de planning. De binnenstad moet toegankelijk blijven en de overlast op een acceptabel niveau. Daarom heeft de gemeente besloten om met een Uitvoeringsprogramma Binnenstad te gaan werken. Dit programma stemt alle fysieke uitvoeringsprojecten, die de komende jaren in de binnenstad gepland staan, qua uitvoering op elkaar af. Uit dit programma kan volgen dat er KBB-projecten in de tijd verschoven moeten worden, met als gevolg dat ook het tijdstip van de waterpeilverlaging verschuift. Het Uitvoeringsprogramma Binnenstad is op dit moment nog niet gereed. Daarnaast zijn er nog twee risico's voor de planning: eventuele juridische procedures rond de benodigde vergunningen of het aantreffen van onverwachte zaken in de ondergrond.

1. Aanpak riolering, verplaatsen van riooloverstorten en grondwaterpeilverlaging in compartiment

1a. Nieuwe riooloverstorten en capaciteitsvergroting riooloverstorten

Om het waterpeil in de grachten van het compartiment te kunnen verlagen, moet de gemeente eerst een aantal aanpassingen aan de riolering doen. Vijf bestaande riooloverstorten komen uit op de grachten van de Turfmarkt en de Zeugstraat. Als ze daar blijven komt er bij hevige regen teveel water terecht in het compartiment. Het nieuwe gemaal kan dat niet aan. Dat zou dan alsnog leiden tot wateroverlast. Om dat te voorkomen worden de vijf overstortputten afgesloten. Daarvoor in de plaats komen er drie nieuwe riooloverstorten: aan de Agnietenstraat, Herpstraat en Achter de Vismarkt/Lage Gouwe. Ook worden twee bestaande riooloverstorten aangepast om de capaciteit te vergroten. Dat gaat om de overstorten Paradijs-Wilhelminastraat en Nieuwehaven-Lage Gouwe.

Al deze rioolprojecten zijn bij verschillende projectteams van de gemeente in voorbereiding. Afgelopen jaar vonden er diverse onderzoeken plaats naar de technische haalbaarheid. Met deze input worden nu de ontwerpen gemaakt. Er werd onder andere onderzoek verricht naar de milieukundige bodemkwaliteit, de archeologische waarden in de bodem en de ligging van kabels en leidingen. De planning is er op gericht alle overstorten gereed te hebben in het eerste kwartaal van 2026. De te verlaten overstorten kunnen dan afgesloten worden. Hiervoor geldt de kanttekening die gemaakt is over het Uitvoeringsprogramma Binnenstad.

1b. Onderzoek naar onbekende waterverbindingen tussen het hoge en lage waterpeil

Dit jaar is de gemeente gestart met een onderzoek naar mogelijke onbekende waterverbindingen. Er mag geen 'waterkortsluiting' ontstaan tussen het water in de grachten met een hoog waterpeil en het water in de grachten waar het waterpeil wordt verlaagd. In een historische stad zijn in de bodem vaak onbekende oude rioolleidingen aanwezig. Deze leidingen zijn een risico op een ongewenste waterverbinding. Met dit onderzoek zoeken we specifiek naar de aanwezigheid van deze verbindingen.

In april is er met een onderwaterdrone een visuele inspectie gedaan van alle kademuren binnen het compartiment. Daarbij is gekeken of er onbekende openingen in de kademuur aanwezig zijn. De komende maanden volgt onderzoek of achter deze openingen een leiding aanwezig is die in verbinding staat met een andere gracht. Dit onderzoek is naar verwachting eind 2024 afgerond. Als er verbindingen worden aangetroffen dan is er in 2025 tijd om deze kortsluiting te verhelpen.

Langs de grachten van het compartiment staan ook panden waarvan een muur de kadeconstructie vormt. Met de onderwaterinspectie zijn de muren van deze panden meegenomen. De eigenaren zijn hierover geïnformeerd. De inspectiebeelden worden aan de eigenaren ter beschikking gesteld. Zo kunnen zij de onderhoudsstaat van hun muur (laten) beoordelen. Op deze manier blijven Rijnland en de gemeente invulling geven aan de motie 'raadsvergadering 28-10-2020 9.f. Motie CDA Blijvend betrokken'.

1c. Aanpassen opboeipeilen riolering

Naast een waterpeilverlaging in de grachten moet ook het grondwaterpeil verlaagd worden. Dat gebeurt in eerste instantie door het aanpassen van het waterpeil in het opgeboeide riool. Deze peilverlaging volgt de gefaseerde peilverlaging in de grachten. Deze peilverlaging gebeurt door de overstortdrempels in de opgeboeide riolering jaarlijks 5 cm te verlagen.

De voorbereidingstijd voor dit project is relatief gering. Dit project is daarom nog niet opgestart. De start van het project is gepland in 2025. In 2026 kan de eerste peilverlaging dan doorgevoerd worden.

2. Bouw peilscheidingen en gemaal en oppervlaktewaterpeilverlaging in compartiment

Wat vooraf ging

Rijnland is eind 2020 gestart met de ontwerpfase van de peilscheiding met inlaat aan de Zeugstraat en de peilscheiding met gemaal de Turfmarkt. Tot en met de eerste helft van 2021 is onderzoek uitgevoerd naar zaken die van belang zijn voor de precieze locatie en het ontwerp, zoals cultuurhistorie, kabels en leidingen en beschermde plant- en diersoorten. De ontwerpfase heeft in de 2^e helft van 2021 stil gelegen in afwachting van een besluit door de gemeenteraad van Gouda over de eventuele bouw van een sluis in plaats van een vaste peilscheiding aan de Turfmarkt. Eind 2021 heeft de gemeente Rijnland verzocht als uitgangspunt te hanteren dat een peilscheiding wordt gebouwd die tegen zo laag mogelijke kosten in de toekomst doorvaarbaar kan worden gemaakt. Tot en met het voorjaar van 2023 hebben we vervolgens gewerkt aan het voorlopige ontwerp.

Het voorlopige ontwerp voor de Turfmarkt is weergegeven op de volgende afbeeldingen.

Afbeelding: impressies van de vorm en het volume van het gemaal en de peilscheiding aan de Turfmarkt

Het ontwerp voor de peilscheiding met inlaat aan de Zeugstraat is nog niet zo ver als het ontwerp van de peilscheiding aan de Turfmarkt. Dat komt doordat de funderingen van de aangrenzende gebouwen de mogelijkheden flink beperken. We hebben de kennis en ervaring van een aannemer nodig om het ontwerp voor de Zeugstraat te kunnen maken, daar zijn we dit jaar mee aan de slag gegaan.

Projectplan Waterwet Turfmarkt

In september 2023 is vervolgens de eerste formele vergunningprocedure gestart: die voor het Projectplan Waterwet. Het ontwerp-projectplan heeft ter inzage gelegen en er zijn 6 zienswijzen op ingediend. De zienswijzen hebben niet geleid tot aanpassing van het projectplan, omdat deze geen nieuwe informatie gaven en ook geen andere kijk op de belangen die al zijn meegewogen bij de totstandkoming van het projectplan.

Het Koninklijk Nederlands Watersportverbond, Roei- en Zeilvereniging Gouda, Platform Binnenstad en haar Randen en het Gouds Watergilde en Gouda~sterk~aan de IJssel verzochten in hun zienswijzen het ontwerp aan te passen en te kiezen voor een sluis in plaats van een vaste peilscheiding om de doorvaarbaarheid op de Turfmarkt te behouden. Hierbij gaven zij verschillende argumenten. Deze argumenten hadden allemaal meegewogen bij het besluit dat Rijnland samen met de gemeente Gouda heeft gemaakt om een vaste peilscheiding te realiseren. Een bewoner van de Turfmarkt maakt zich zorgen over de voorgenomen peilverlaging. Hij/zij had geen tot onvoldoende antwoord gevonden op drie vragen. Deze vragen beantwoordden we in de Nota van beantwoording van de zienswijzen op het projectplan, maar in de projectplan-procedure kon alleen de bouw van het gemaal en de peilscheiding aan de Turfmarkt bediscussieerd worden en niet het peilbesluit. De tweede bewoner die een zienswijze heeft ingediend gaf aandachtspunten mee voor de nadere detaillering van het ruimtelijke ontwerp. Deze aandachtspunten nemen we mee in het vervolg van ons ontwerpproces.

Nadat het definitieve projectplan was vastgesteld, is dit bekendgemaakt in het Waterschapsblad, direct aan de indieners van de zienswijzen aangegeven en breed gecommuniceerd via de nieuwsbrief over Gouda Stevig Stad.

Er is door één partij beroep ingesteld bij de rechtbank. De rechtbank heeft nog geen datum gepland voor de behandeling van dit beroep.

Later volgen nog de omgevingsvergunning water voor de peilscheiding met inlaat aan de Zeugstraat en de aanvraag van omgevingsvergunningen bij de gemeente voor beide locaties. Deze kunnen we aanvragen wanneer het definitief ontwerp gereed is, naar verwachting is dat in 2025.

Bouwteam van start

Sinds eind vorig jaar werken we namelijk samen met aannemer Kleywegen uit Woerden in een zogenaamd bouwteam. Door het werken in een bouwteam, kan de praktische kennis van een aannemer over uitvoeringsmethoden en werken in een omgeving als de binnenstad van Gouda benut worden. Kleywegen kent de binnenstad al van andere projecten die ze daar hebben uitgevoerd. Tijdens de aanbestedingsprocedure, die grofweg de tweede helft van 2023 besloeg, lag het ontwerpwerk stil. Begin dit jaar zijn we daar in het bouwteam weer mee verder gegaan.

Huidige stand van zaken

Er lopen op dit moment 2 sporen: een onderzoeksspoor en de nadere uitwerking van het ruimtelijke ontwerp. We hebben in april nadere onderzoeken uitgevoerd naar de bodemopbouw, de fundering en staat van de kademuren op beide locaties en de kadepanden bij de Zeugstraat. Hierbij worden ook de beelden gebruikt van het droneonderzoek dat in april door de gemeente is uitgevoerd. Later staat nog nader onderzoek gepland naar de staat van alle kadepanden langs het traject van de toekomstige peilverlaging. Rond het eind van de zomervakantie verwachten we te kunnen concluderen of en hoe de ontwerpen moeten worden aangepast.

De afbeeldingen op de vorige pagina laten zien hoe het ruimtelijke ontwerp voor de Turfmarkt er qua vorm en volume uit ziet. De materiaalkeuze en de bekleding moeten nog worden bepaald. Daar gaan we nu mee aan de slag. Hiervoor werken we samen met NL Architects en betrekken we de Adviescommissie Omgevingskwaliteit van de gemeente. Ook de direct omwonenden zullen we, voor zover mogelijk, de gelegenheid geven om ideeën en wensen in te brengen. De materiaalkeuze en bekleding verwachten we in het najaar van 2024 vast te stellen.

Vanaf de zomer van 2024 werken we aan de aanpassing van de voorlopige ontwerpen en vervolgens aan de gedetailleerdere definitieve ontwerpen. Daar werken we naar verwachting nog aan t/m het eerste kwartaal van 2025. Daarna volgen de procedures voor de omgevingsvergunningen. Afhankelijk van hoe die verlopen en afhankelijk van de planning van ander werk in de binnenstad, kunnen we dan in 2026 starten met de uitvoering. De peilverlaging in het grond- en oppervlaktewater kan pas worden uitgevoerd nadat de peilscheidingen en het gemaal zijn gebouwd en ook de riooloverstorten vervangen en aangepast zijn. Op basis van de huidige stand van zaken en een realistischer inzicht in wat de projecten inhouden, houden we op dit moment 2031 aan als nieuwe einddatum waarop de 25 cm peilverlaging gerealiseerd is.

3. Vervolmaatregel verkenning nadeelcompensatieregeling; infiltratievoorziening in het Regentesseplantsoen

Verlaging van het waterpeil kan een negatieve invloed hebben op houten paalfunderingen. In 2021 is onderzocht of voor de waterpeilverlaging op basis van het Kaderplan Bodemdaling Binnenstad een nadeelcompensatieregeling nodig is. De uitkomst was dat juridisch gezien geen regeling nodig was. Daarnaast is er ook een technische maatregel voorhanden waarmee de woningeigenaren het risico op funderingsschade kunnen beperken. Dit betreft een infiltratievoorziening in de openbare ruimte van het Regentesseplantsoen. De aanleg van de infiltratievoorziening beperkt het risico op schade. Tegelijk kan de infiltratieleiding door de woningeigenaren benut worden voor het aanbrengen van een infiltratievoorziening op eigen terrein. Zo wordt de woningeigenaren de mogelijkheid geboden om het grondwaterpeil op eigen terrein te kunnen beheersen.

De gemeente heeft op 24 augustus 2023 een informatiebijeenkomsten gehouden met woningeigenaren van het Regentesseplantsoen. Deze bijeenkomst had een tweeledig doel. Het eerste was de eigenaren uit te leggen waarom er geen nadeelcompensatieregeling komt. Het tweede was hen te informeren over de aanleg van de infiltratievoorziening en de mogelijkheid voor de eigenaren om daar gebruik van te maken. Het niet toekennen van een nadeelcompensatieregeling en het feit dat de eigenaren opdraaien voor de kosten op eigen terrein deed veel stof opwaaien. In lijn met motie 'raadsvergadering 28-10-2020 9.f. Motie CDA Blijvend betrokken' is de eigenaren

aangeboden om persoonlijke gesprekken met de gemeente te voeren. Van deze mogelijkheid hebben meerdere woningeigenaren in september en oktober 2023 gebruik gemaakt.

Op 21 november 2023 is een tweede informatiebijeenkomst gehouden. Tijdens deze bijeenkomst gaf een externe jurist, op vraag van veel eigenaren, een specifieke toelichting over de juridische context achter het KBB en de gevolgen daarvan voor de woningeigenaren. Deze uitleg heeft geleid tot een beter begrip bij de eigenaren. Hierdoor kon het inhoudelijke gesprek vervolgd worden. Aan de eigenaren is een procesaanpak voorgelegd. Deze aanpak gaat uit van een logische clustering van woningen waarbij de eigenaren gezamenlijk op kunnen trekken. De gemeente kan de eigenaren dan, in samenwerking met het Funderingsloket Groene Hart, per cluster ondersteuning bieden. Op deze manier kunnen de eigenaren weloverwogen keuzes maken bij het nemen van maatregelen ter bescherming van hun houten paalfunderingen. Ook deze aanpak is in lijn met motie 9.f.

Na de avond hebben vrijwel alle woningeigenaren aangegeven mee te willen doen met deze clusteraanpak. In het eerste kwartaal van 2024 hebben meerdere clustergesprekken plaatsgevonden. Dit heeft er toe geleid dat vrijwel ieder cluster een verschillende aanpak kiest. Het ene cluster kiest voor rigoureuus funderingsherstel, een ander voor een aanleg van een infiltratievoorziening en weer een ander houdt het voorlopig op het monitoren van de grondwaterstand voordat er maatregelen worden getroffen.

Ondertussen werkt de gemeente verder aan het ontwerp van de infiltratievoorziening in de openbare ruimte van het Regentesseplantsoen. Daarbij wordt gestuurd op een aanleg van de infiltratievoorziening in 2025.

4. Onderzoek naar gevolgen toename hoogteverschillen op historisch stadsgezicht en inrichting en beheer openbare ruimte

Dit onderzoek bestond uit twee sporen. Het eerste betrof een algemeen spoor dat reeds uitgevoerd is als onderdeel van de Regiodeal bodemdaling Groene Hart. Met dit onderzoek werd een beeld gegeven hoe de binnenstad er over 100 jaar uit ziet qua hoogteverschillen en wat dat betekent voor het beeld van de stad en de inrichting van de openbare ruimte. Dit onderzoek is afgerond en hier is eerder over gerapporteerd.

Naast het algemene spoor is er een tweede spoor waarbij ingezoomd moet worden op de huidige situatie in de Raambuurt. In deze buurt zijn veel hoogteverschillen door woningen met verschillende typen funderingen die naast elkaar aanwezig zijn. De woningen op diepe houten of betonnen paalfunderingen zakken niet mee met de bodem. De woningen met een ondiepe fundering daarentegen wel. Hierdoor ontstaan steeds grotere hoogteverschillen met afwaterings- en toegangsproblemen tot gevolg.

Bij de gemeente heeft het afgelopen jaar de focus gelegen op het tot uitvoering brengen van de maatregelen uit het Kaderplan Bodemdaling Binnenstad. Hierdoor is het onderzoek naar de Raambuurt nog niet van de grond gekomen. In april 2024 heeft wel een keukentafelgesprek plaatsgevonden met een tweetal bewoners uit deze buurt. Deze bewoners maken ook deel uit van de initiatiefgroep Raambuurt. Uit dit gesprek is naar voren gekomen dat naast de hoogteverschillen er ook veel grondwater- en regenwaterproblemen zijn. Dit maakt het vraagstuk binnen deze buurt complex waardoor ook zorgvuldigheid vereist is. Tegelijk is uit het gesprek gebleken dat de wateroverlast nog niet zo heftig is als in het gebied rondom de Turfmarkt en de Zeugstraat. Dit komt waarschijnlijk doordat recentelijk de riolering in de Raam en de Kuiperstraat is vernieuwd. Daarmee lijkt het er op dat er tijd is om tot een goede aanpak te komen. Op dit moment is er binnen de gemeente onvoldoende capaciteit beschikbaar om dit spoor met de benodigde zorgvuldigheid op te pakken. Verwacht wordt dat hiervoor op zijn vroegst in 2025 een voorstel voor een aanpak kan worden gemaakt.

5. Onderzoek aanpak riolering privéterrein

Naast een verlaging van het (grond)waterpeil moet in de binnenstad ook het oude vuilwaterriool vervangen worden. Met een nieuw rioolstelsel moeten vuil afvalwater en regenwater gescheiden afgevoerd kunnen worden. Ook op privéterrein zullen aanvullende maatregelen nodig zijn om (regen)wateroverlast te verminderen. Dit komt omdat de openbare ruimte zeer beperkt is en de bestaande riolering vaak ligt in de smalle stegen achter de woningen.

Als onderdeel van het project Stevige Stad is de haalbaarheid onderzocht van een robuust stedelijk watersysteem binnen de bouwblokken ter vervanging van het huidige verouderd rioolstelsel. In het proefproject Eigenaar & Riolering is het rioolstelsel op particulier terrein in het blok Turfmarkt/ Naaierstraat/ Lange Groenendaal/ Lage Gouwe bestudeerd. De belangrijkste conclusies uit de studie waren:

- Alleen het verlagen van het grondwaterpeil en het vervangen van het riool is niet voldoende om overlast door regen en grondwater tegen te gaan. Aanvullend is het lokaal bergen/vasthouden van regenwater op daken, in tuinen en in de openbare ruimte noodzakelijk;
- Het inzetten van lokaal bergen/vasthouden van regenwater kan tot een meer doelmatige aanpak van de rioolvernieuwing leiden.

In de tweede helft van 2023 is, samen met de betrokken woningeigenaren, voor een tweetal deelgebieden binnen het proefproject, een plan uitgewerkt. Hierbij is heel concreet gekeken waar, hoeveel en op welke manier regenwater geborgen en vastgehouden kan worden op de privéterreinen. Met de bewoners is vervolgens het gesprek gevoerd wat er nodig zou zijn om daadwerkelijk tot uitvoering van dit plan te kunnen komen. De belangrijkste conclusies uit dit gesprek zijn:

- Zowel gemeente als betrokken bewoners verwachten dat de benodigde waterberging op privéterrein te realiseren is. De voorgestelde aanpak kan daarmee de toekomstige wateroverlast het meest verminderen. Getoetst moet worden of de waterbergingsvoorzieningen ook technisch uitvoerbaar en daarmee ook werkelijk haalbaar is;
- De bewoners staan positief tegenover de voorgestelde aanpak. Zij willen actief meewerken als de gemeente zorgt voor begeleiding, juridische borging en financiële ondersteuning.

De volgende stap is het uitvoeren van een praktische en juridische haalbaarheidsstudie. Praktisch moet onderzocht worden of de waterbergingsvoorzieningen uitvoerbaar zijn. Op juridisch vlak moet inzicht in het juridisch kader worden verkregen voor de samenwerking en de waarborging van de functionaliteit van het systeem. Met deze studie willen we een aantal vragen beantwoorden:

- a. Hoe leggen we de beoogde oplossing juridisch vast?
- b. Zijn de oplossingen technisch uitvoerbaar?
- c. Hoe regelen we het beheer en onderhoud?
- d. Hoe organiseren we het ontwerpproces, zodat we komen tot een door bewoners en gemeente gedragen oplossing?

In april 2024 is er een begeleidingsteam samengesteld waarmee de vragen beantwoord gaan worden. De begeleidingsgroep bestaat uit een brede vertegenwoordiging vanuit de gemeente, Rijnland en de bewonersgroep. Vanuit de markt worden partijen betrokken voor juridisch en technisch advies.

Omdat het proefproject nu echt een haalbare status begint te krijgen, is besloten om het project een andere naam te geven. Hierdoor kan de communicatie over het project ook gericht vorm krijgen. Voortaan duiden we het proefproject aan onder de naam "BETER TEGEN REGEN". Ten behoeve van de communicatie is een visualisatie (projectplaat) ontwikkeld (zie bijlage).

De planning is om de haalbaarheidsstudie eind 2024 af te ronden.

7. Monitoring effecten compartiment en voortgaande bodemdaling in de stadsboezem

Het doel achter het Kaderplan Bodemdaling Binnenstad is het terugbrengen van de wateroverlast in het laag gelegen deel van de binnenstad tot een aanvaardbaar niveau. Daartoe wordt het waterpeil in de gracht en in de bodem met 25 cm verlaagd. Een waterpeilverlaging kan in een zettingsgevoelig gebied negatieve effecten hebben op de omgeving. Op basis van onderzoek en experttraadplegingen wordt verwacht dat de waterpeilverlaging geen onacceptabele gevolgen zal hebben. Vanuit zorgvuldigheid is in het KBB bepaald dat de waterpeilverlaging getrapt in stappen van 5 cm per jaar wordt uitgevoerd. Hiermee wordt het risico op het optreden van negatieve gevolgen nog verder beperkt. Ook kan, met de trapsgewijze aanpak, tussentijds nog besloten worden om de peilverlaging te stoppen. Via monitoring wordt bepaald of met de peilverlaging het doel bereikt wordt en of er geen onacceptabele negatieve effecten optreden.

Het opstellen van het monitoringsplan, waarmee de gemeente vorig jaar was gestart, heeft door personele wijzigingen enige vertraging opgelopen. Daarom is afgelopen december pas opdracht verstrekt aan een geotechnisch ingenieursbureau om het monitoringsplan inhoudelijk verder uit te werken. De eerste versie van het monitoringsplan is eind april 2024 opgeleverd. Deze versie van het monitoringsplan is in mei besproken met vertegenwoordigers vanuit de gemeente, Rijnland, het Gouds Watergilde en technische (data)bedrijven. Op basis

van deze bespreking wordt het monitoringsplan verder uitgewerkt tot een definitieve versie. Hiermee verwacht het college het monitoringsplan nog in 2024 vast te kunnen stellen.

Het primaire doel van de waterpeilverlaging is het verbeteren van de leefomgeving van de bewoners. De wateroverlast die bewoners ervaren moet afnemen waardoor hun leefomgeving verbetert. Onderdeel van het monitoringsplan vormt dan ook een enquête die de gemeente jaarlijks uit wil zetten. Jaarlijks zullen alle bewoners die gebruik maken van een (woon/winkel)ruimte op de begane grond een enquête ontvangen. De vragen richten zich op de mate waarop de wateroverlast afneemt. Afgelopen maanden is deze enquête in samenspraak met bewoners uit het invloedgebied opgesteld. Als nulmeting wordt de enquête ook een aantal keer voor de eerste peilverlaging afgenomen. De eerste enquête wordt in juni 2024 uitgezet.

8. Communicatie en omgevingsmanagement over uitvoering maatregelen/onderzoeken met bewoners en gebruikers binnenstad en belangenvertegenwoordigers

Sinds 2021 is onze communicatie met bewoners en belanghebbenden projectgericht. Daarnaast hebben we ook vastgehouden aan een overkoepelende informatiestroom. Deze bestaat uit een algemene digitale nieuwsbrief en de website www.gouda.nl/stevigestad. De nieuwsbrief heeft ca. 800 abonnees en komt een aantal keer per jaar uit. De website wordt regelmatig geactualiseerd. Ook kan iedereen vragen stellen via het algemene emailadres stevigestad@gouda.nl. Hier kwamen afgelopen jaar zeer uiteenlopende vragen op, die zo snel als mogelijk beantwoord zijn.

Recent zijn er signalen binnengekomen dat bewoners de meer persoonlijke algemene informatie missen en daardoor verbinding met het project dreigen te verliezen. De communicatie is nu vooral projectgericht waardoor (nieuwe) bewoners niet altijd op de hoogte zijn van de geschiedenis achter het project. Deze signalen nemen we serieus en we gaan kijken op welke manier we vanaf nu in deze behoefte zullen gaan voorzien.

Kennis delen

Naast de uitvoering van het Kaderplan Bodemdaling Binnenstad wordt via verschillende sporen kennis en ervaring gedeeld. De belangrijkste sporen die nu lopen zijn:

- In december 2021 heeft een samenwerking van meer dan 20 Nederlandse organisaties (van het Rijk, provincies, waterschappen, gemeenten, GGD-en en LTO Noord) een Europese LIFE-IP-subsidie ontvangen. Het bedrag van bijna € 10 miljoen is bestemd voor het programma LIFE-IP Klimaatadaptatie dat 6 jaar duurt: van 2022 tot 2027. Het doel van het programma is het versnellen van de uitvoering van de Nationale Klimaatadaptatiestrategie en het Deltaprogramma Ruimtelijke adaptatie. Gouda en Rijnland ontvangen subsidie voor onderdelen van het Kaderplan Bodemdaling Binnenstad. De kennis die wordt opgedaan wordt gedeeld met de samenwerkingspartners. Voor meer informatie zie [LIFE-IP Klimaatadaptatie - Klimaatadaptatie \(klimaatadaptatienederland.nl\)](https://www.klimaatadaptatienederland.nl).
- De gemeente is nauw betrokken bij de ontwikkeling van activiteiten voor het [Living Lab Bodem en Technologie](#) van Campus Gouda. Binnen Campus Gouda kunnen we kennis delen met onderwijs en bedrijfsleven en daarnaast bestaande en toekomstige medewerkers enthousiasmeren door het samen ontwikkelen van kennis en ervaring.

Daarnaast zijn de sporen die in voorgaande jaren al resultaat hebben opgeleverd ook relevant:

- Het Kenniscentrum Bodemdaling en Funderingen (KBF) is op 21 april 2023 officieel geopend. Dit is gevestigd aan de Markt in Gouda. Het KBF gaat zorgen voor voorlichting, innovatie en kennisontwikkeling. Voor meer informatie zie [Kenniscentrum bodemdaling en funderingen](#).
- In 2021 en 2022 is de lokale 'Coalitie Stevige Stad', waarmee het KBB is opgesteld, doorontwikkeld naar een breder nationaal netwerk: de 'Coalitie Stevige Steden'. Met het deelnemen van nieuwe belangenverenigingen is de scope verbreed en ook de vertegenwoordiging onder overheden is verder uitgebreid. Begeleid vanuit het Kenniscentrum Bodemdaling en Funderingen zet de coalitie zich in voor een versnelling in de aanpak van bodemdaling in bebouwd gebied. Voor meer informatie zie [Coalitie Stevige Steden - KBF](#).
- Als onderdeel van de Regionale bodemdaling Groene Hart werkten Gouda en Rijnland aan de 'Toolbox bodemdaling in historische steden' om de opgedane kennis te delen met andere steden met vergelijkbare opgaven. Deze toolbox is begin 2023 afgerond en gepubliceerd. Zie [Toolbox Bodemdaling in Steden - KBF](#).

Bijlage

Projectplaat BETER TEGEN REGEN, Proefproject Riolvernieuwing Binnenstad Gouda